

Kritik mot en polismyndighet och en kommunal nämnd för felaktig tillämpning av djurskyddslagens (1988:534) bestämmelser om omhändertagande av djur m.m.

Anmälan

I en anmälan som gavs in till Polismyndigheten i Gävleborgs län kritiserade AA polismyndigheten och Samhällsbyggnadsnämnden i Ljusdals kommun. Hon klagade på att hennes katt felaktigt hade avlivats i samband med kommunens verkställighet av polismyndighetens beslut om avlivning av ett okänt antal förvildade katter samt yrkade skadestånd. Polismyndigheten har på AA:s begäran överlämnat skrivelsen hit.

Av anmälan jämte därtill fogade handlingar framgår bl.a. följande.

Den 20 oktober 2004 fördes två personer genom polishandräckning till sjukhus för avgiftning från en fastighet i Ångsäter, Ljusdals kommun. I samband med att detta skedde konstaterade en miljöinspektör att ett okänt antal halvvida katter fanns på fastigheten. Katterna kunde ta sig in i och ut ur huset på fastigheten genom ett öppet fönster. I vardagsrummet påträffades en död katt som de andra katterna hade ätit av. Katterna hade varken tillgång till vatten eller foder inne i huset.

Polisinspektören BB beslutade den 28 oktober 2004 att ”Katterna, okänt antal men uppskattas till ett tiotal avlivas med stöd av 30 § Djurskyddslagen (1988:534)”. Som skäl för beslutet anförde han följande.

Det finns ingen annan tillfredsställande lösning att hantera katterna. Katterna saknar mat, vatten och daglig tillsyn. De kan inte tas om hand utan måste fångas i fälla. Katter som är enligt uppgift halvvida kan inte stallas upp i avvaktan på utredning och beslut. Katterna kan med goda skäl anses sjuka och psykiskt skadade enär de ätit av en död katt i fastigheten.

I beslutet angavs vidare att Ljusdals kommun, miljöenheten, skulle verkställa beslutet och att katterna skulle avlivas i enlighet med gällande djurskyddslagstiftning. Slutligen angavs att beslutet kunde överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

I yttranden som polismyndigheten fogat till anmälan uppgavs bl.a. att polismyndigheten beklagade att AA:s katt felaktigt hade avlivats men att polisens rutiner varit tillräckliga.

Utredning

Anmälan handlades hos JO i två ärenden, ett avseende polismyndigheten (dnr 334-2005) samt ett avseende samhällsbyggnadsnämnden (dnr 1606-2005). Enligt överenskommelse med chefsjustitieombudsmannen Mats Melin, som har tillsyn över polisväsendet, handlade JO Berggren båda ärendena. I ärende 334-2005 samråddes med Mats Melin. Detta beslut avser båda ärendena.

Vid telefonsamtal uppgav miljöinspektören CC följande.

Den 19 och 20 oktober 2004 var hon tillsammans med DD vid den aktuella fastigheten i Ljusdal. Den 22 oktober 2004 samrådde hon med BB vid polismyndigheten och den 28 oktober 2004 fick de beslutet om avlivning av katterna. Hon kontaktade då den kommunala skytten EE för att denne skulle ta hand om avlivningen av katterna. EE satte ut fällor som han kontrollerade under ett antal dagar. Den 10 november 2004 talade hon med EE som uppgav att 11 katter då var avlivade.

Polismyndigheten anmodades därefter att lämna upplysningar om handläggningen av ärendet och särskilt ange om förutsättningar fanns för att vid det aktuella tillfället fatta ett beslut enligt 30 § djurskyddslagen och om ett sådant avlivningsbeslut kan överklagas. Myndigheten skulle dessutom yttra sig och redovisa sin bedömning av det som kommit fram. I remissvaret anfördes i huvudsak följande.

Förutsättningar för att fatta beslut enligt 30 § djurskyddslagen

Enligt 30 § djurskyddslagen får en polisman avliva ett djur om det påträffas så svårt sjukt eller skadat att det bör avlivas omedelbart. Enligt förarbetena (prop. 1987/88:83) avser bestämmelsen endast sådana fall då det inte råder någon tvekan om att det enda handlingsalternativet är omedelbart avlivande.

Bestämmelsens syfte är att kunna avliva ett djur i ett akut läge. Beslutet fattas av den enskilde polismannen. Bestämmelsen synes inte vara tillämplig i här aktuellt fall. Anledningen till att beslut ändå fattades om omedelbar avlivning, var att detta ansågs som den enda rimliga åtgärden.

Rätten att överklaga ett beslut enligt 30 § djurskyddslagen

Polismyndigheten har i sitt beslut angivit att det kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detta är inte korrekt. Överklagande får ske av beslut som statlig myndighet har meddelat. Mot bakgrund av vad som anförts i föregående stycke, att det är den enskilde polismannen som beslutar om avlivning i ett akut läge, är detta inte att anse som ett överklagningsbart myndighetsbeslut.

Polismyndigheten önskar samtidigt framföra som sin uppfattning att det inte är tillfredsställande att det inte finns möjlighet för myndigheten att fatta ett beslut om avlivning i ett fall som det här aktuella. Kostnaderna för uppställning eller liknande skulle bli orimligt höga. Det skulle vara av stort värde om lagstiftaren fick vetskap om de problem som detta och liknande ärenden utgör för polismyndigheterna. En ändring av lagstiftningen skulle vara önskvärd.

Anmälan remitterades till samhällsbyggnadsnämnden för utredning och yttrande över nämndens handläggning, särskilt mot bakgrund av bestämmelserna i bl.a. 30, 32 och 34 §§ djurskyddslagen.

Nämnden anförde i huvudsak följande.

Polismyndigheten i Gävleborgs län beslutade den 28 oktober 2004 med stöd av 30 § djurskyddslagen att ett okänt antal halvt förvildade katter skulle avlivas på fastigheten Å x:x, Ljusdal. Samtliga katter var omärkta. Denna paragraf användes av polismyndigheten efter bedömning att ingen annan tillfredsställande lösning fanns. Katterna var halvilda och kunde inte stallas upp i väntan på utredning och beslut. Djurhållaren var på grund av extraordinära omständigheter inte i bostaden på 1–2 veckor och katterna skulle då varken få daglig tillsyn eller tillgång till vatten och foder under denna period.

Polismyndigheten, tillsynsmyndigheten (dvs. samhällsbyggnadsnämnden) och länsstyrelsen kan besluta om omedelbart omhändertagande av djur som är utsatt för lidande enligt 32 § djurskyddslagen (1988:534). Beslut ska snarast underställas länsstyrelsen, om beslutet meddelats av någon annan än länsstyrelsen, som snarast ska avgöra om det fortsatt ska gälla. Enligt polismyndighetens bedömning var inte denna paragraf användbar i detta ärende eftersom det bedömdes att infångande och uppställning av katterna i avvaktan på länsstyrelsens fastställande inte var hanterbart. Eftersom det inte var frågan om något omhändertagande är inte 34 § aktuell i detta ärende.

Samhällsbyggnadsnämnden ifrågasätter inte polismyndighetens bedömning och anser att ett snabbt ingripande var nödvändigt eftersom djurhållaren inte skulle kunna sköta om katterna och uppställning var inte aktuell eftersom de var halvilda.

Ljusdals kommun, miljöenheten, verkställde efter polismyndighetens hemställan beslutet om avlivning av katterna.

Information till närmaste granne om avlivning av katter skedde samma dag beslutet verkställdes.

Den av samhällsbyggnadsnämnden anlitate kommunale skytten har utan erinringar tidigare haft ett flertal uppdrag av liknande karaktär, på konsultbasis, under ca 7–8 års tid. Beställning har skett av miljöenheten, med redovisning av uppdragets karaktär, plats m.m. Efter uppdragets avslutning har redovisning skett till uppdragsgivaren.

Katten som felaktigt infångades och avlivades var inte märkt på något sätt, varken med tatuering i öra eller halsband. Katten kom från en fastighet belägen cirka 1 km från Å x:x.

Som kattägare bör man märka sina djur. Detta för att kunna identifiera djurägaren om t.ex. djuret blir påkört av ett fordon och skadas.

Samhällsbyggnadsnämnden skall med anledning av det inträffade se över rutinerna för bl.a. information och identifiering av katter i samband med avlivning.

En katt har felaktigt avlivats, vilket är mycket beklagligt.

AA gavs möjlighet att kommentera remissvaren.

I beslut den 7 februari 2006 anförde *JO Berggren* följande.

Bedömning

Påträffas ett djur så svårt sjukt eller skadat att det bör avlivas omedelbart får enligt 30 § djurskyddslagen en veterinär eller en polisman och i brådskande fall någon annan genast avliva djuret. Som polismyndigheten har konstaterat i sitt remissvar

avser bestämmelsen fall där det inte råder någon tvekan om att det enda alternativet är att omedelbart avliva djuret. Syftet med bestämmelsen är att förkorta lidandet hos ett svårt sjukt eller skadat djur. Givetvis förutsätter detta att den som vidtar åtgärden vet vilket djur som skall avlivas. Det är fråga om ett faktiskt handlande och det kan således aldrig bli aktuellt att fatta ett beslut i rättslig mening med stöd av bestämmelsen (jfr JO:s beslut den 12 maj 2004, dnr 3601-2002).

Om situationen inte är sådan att omedelbar avlivning enligt 30 § djurskyddslagen kommer i fråga, kan ett djur som far illa i stället omhändertas. I normala fall är det länsstyrelsen som beslutar om omhändertagande av djur (se 31 §). Finns det förutsättningar för att med stöd av 32 § första stycket omedelbart omhänderta ett djur som är utsatt för lidande kan dock, utöver länsstyrelsen, också annan tillsynsmyndighet eller polismyndigheten besluta om detta. Har ett sådant beslut meddelats av någon annan än länsstyrelsen skall beslutet enligt andra stycket underställas länsstyrelsen, som snarast skall avgöra om det skall fortsätta att gälla. Djurägaren har dessutom möjlighet att överklaga beslutet (38 §). Av 34 § följer att det endast är länsstyrelsen som kan besluta om vad som skall hända med ett djur som har omhändertagits, dvs. om djuret skall säljas, överlåtas på annat sätt eller avlivas samt att det är polismyndigheten som har att ombesörja att den av länsstyrelsen sålunda beslutade åtgärden verkställs.

Av det nyss sagda följer att polismyndighetens beslut den 28 oktober 2004 inte var lagligen grundat och att myndigheten saknat stöd för att uppdra åt kommunen att verkställa beslutet. Polismyndigheten har beklagat den felaktiga handläggningen men kan självfallet inte undgå kritik. Myndigheten bör försäkra sig om att det finns tillräcklig kunskap för en korrekt handläggning av myndighetens uppgifter enligt djurskyddslagen.

Det är när det gäller handläggningen hos kommunen anmärkningsvärt att samhällsbyggnadsnämnden accepterade och lät utföra uppdraget. Jag finner dock inte skäl att närmare beröra hur uppdraget faktiskt utfördes. Nämndens handläggning samt uppgifterna i remissvaret till JO visar på bristande insikter i den rättsliga regleringen på ett område, inom vilket nämnden ansvarar för den lokala tillsynen. Jag förutsätter att nämnden omgående informerar sig och berörd personal om regelsystemet.

Det som i övrigt har förekommit i ärendet, bl.a. vad polismyndigheten har uttalat om behovet av lagstiftning, föranleder följande anmärkningar.

Katter som med skäl kan antas vara övergivna eller förvildade får enligt 7 § lagen (1943:459) om tillsyn över hundar och katter dödas av jakträttshavaren eller någon som företräder denne. Inom tätbebyggt område krävs tillstånd av polismyndigheten. Självfallet förutsätter såväl en tillämpning av nämnda bestämmelse som avlivning under hänvisning till djurskyddsskäl att det för vart

och ett av de djur som berörs har kunnat bedömas att förutsättningarna för det tänkta förfarandet är uppfyllda.

Länsstyrelsen skall snarast möjligt bestämma vad som skall hända med ett omhändertaget djur. Ett omhändertagande är således inte avsett att bestå under längre tid än nödvändigt. Genom samordning mellan myndigheterna bör tiden för omhändertagandet kunna göras kort. Av 35 § andra stycket djurskyddslagen följer dessutom att kostnaden för ett omhändertagande av djur slutligt skall betalas av den som åtgärden har riktats mot, om det inte finns särskilda skäl till annat.

Polismyndigheten kan också överväga att i stället för ett omedelbart omhändertagande skyndsamt anmäla till länsstyrelsen att det finns förutsättningar för ett omhändertagande enligt huvudregeln i 31 § djurskyddslagen (se 58 § djurskyddsförordningen [1988:539]). Länsstyrelsen ges då möjlighet att i ett sammanhang ta ställning till frågor om såväl omhändertagande som därpå följande åtgärder.

Upplysningsvis kan nämnas att JO inte är behörig att pröva skadeståndsanspråk.

Ärendet avslutas.